

Ansvarskartläggning: kompetensförsörjning och yrkesutbildning

*Inom Interreg- projektet KRUT -Kompetens,
resurs, talang*

Svinesundskommittén

Interreg

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Nordiska
ministerrådet

VGR

Öresund-Kattegat-Skagerrak

Innehåll

Utbildningssystemet – Norge	3
Utdanningsdirektoratet (Udir)	3
Barnehage	4
Grunnskole	4
Videregående opplæring	4
Studieforberedende løp	4
Yrkesfaglige løp	4
Examinering	5
Vuxenutbildning	5
Validering.....	5
Videregående utbildning för vuxna.....	5
Rådgivning och samverkan kring yrkesutbildning	6
Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY).....	6
De faglige rådene.....	7
Kompetenseforum Østfold	7
Høyere yrkesfaglig utdanning (fagskole)	7
Folkehøgskole	8
Övriga aktörer inom kompetensförsörjning	8
NAV (Arbeids- og velferdsforvaltningen)	8
Utbildningssystemet – Sverige	9
Skolverket.....	9
Förskola.....	10
Grundskola	10
Gymnasieskola	10
Högskoleförberedande gymnasieutbildning	10
Yrkesförberedande gymnasieutbildning	11
Vuxenutbildning - Komvux	11
Validering.....	11
Komvux på gymnasial nivå.....	11
Rådgivning och samverkan kring yrkesutbildning	12
Nationella programråd för yrkesutbildning på gymnasial nivå.....	12

Kompetensråd	13
Branschspecifika kompetensråd i Fyrbodal.....	13
Nätverk för vuxenutbildningsansvariga i Fyrbodal	14
Yrkeshögskola	14
Folkhögskola	15
Övriga aktörer inom kompetensförsörjning	15
Arbetsförmedlingen	15
Jämförelse.....	16
Ordlista	16
Skolverket - Utdanningsdirektoratet (Udir)	17
Förskola-Barnehage och utbildning på grundskolenivå.....	17
Gymnasieutbildning – Vidaregående opplæring	17
Komvux på gymnasie-nivå - Vidaregående opplæring för vuxna	18
Rådgivning och samverkan kring yrkesutbildning	18
Yrkeshögskola - Fagskole	19
Folkhögskola - Folkehøgskole.....	19
Översikt	19
Analys	20

Utbildningssystemet – Norge

Utdanningsdirektoratet (Udir)

Utdanningsdirektoratet är en statlig förvaltningsmyndighet under Kunnskapsdepartementet med ansvar för att styra och stödja barnehage, skole, fag- og yrkesopplæring samt vuxenutbildning. Myndigheten ska säkerställa en god och likvärdig utbildning, goda miljöer i både förskola och skola samt välfungerande samverkande insatser från de vuxna och verksamheter som finns runt dem.

Ansvar motsvarande Skolverket:

- Utveckla och förvalta läro-och ramplaner, utarbeta examen och nationella prov.
- Ta fram kunskapsunderlag genom forskning, utvärdering, statistik och internationella studier
- Stöd och vägledning till skolor och huvudmän.

- Administrerar kompetensutveckling och vidareutbildning av lärare och chefer.
- Administrerar bidrag till privatskolor, folkhögskolor samt projektmedel.
- Sekretariatsansvar för Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) och de faglige rådene, samt for Nasjonalt senter for yrkesfag.

Ansvar som skiljer sig från Skolverket:

- Förvaltar utbildningslagstiftningen (Skolinspektionens ansvar i Sverige)
- Ansvar för att tillsyn görs för landets offentliga och privata skolor.
Genomför tillsyn av privata skolor (Skolinspektionens ansvar i Sverige).

Barnehage

Barnehage är ett kommunalt ansvar i Norge.

Grunnskole

Grundskola är ett kommunalt ansvar i Norge. Delas in i Barneskole och Ungdomskole.

Videregående opplæring

Videregående opplæring är ett fylkeskommunalt ansvar i Norge till skillnad från i Sverige där det är ett kommunalt ansvar. Fylkeskommunen äger, organiserar och finansierar de offentliga videregående skolorna.

Studieforberedende løp

Teoretisk, högskoleförberedande utbildning som ger grundläggande behörighet till universitet och högskola. Omfattar 3 års studier.

Yrkesfaglige løp

Yrkesutbildningar, inklusive lärlingstid omfattar totalt 4 år. 2 år vidaregående skola och två år som lärling hos en godkänd arbetsgivare. Vissa inriktningar, till exempel inom el och datateknologi, kräver 2,5 år i praktik.

Lärling

Fylkeskommunen organiserar och administrerar lärlingssystemet. Ansvaret omfattar:

- Avtal med arbetsgivare.
- Uppföljning av lärlingar.
- Slutbedömning (fagprøve).

För att ta emot lärlingar måste arbetsgivaren vara godkänd av fylkeskommunen, antingen genom ett opplæringskontor eller som självständig lærebedrift. Arbetsgivare som tar emot praktikanter har metodfrihet, det vill säga frihet att

själva bestämma hur eleverna ska uppnå kompetensmålen i läroplanen under lärlingstiden.

Opplæringskontorene är samarbetsorgan som finns i olika former: kommunala, branschspecifika, tverrfaglige eller med fokus på ett enskilt fag. De fungerar som stöd för medlemsföretag som tar emot lärlingar och bistår med praktiska uppgifter som t.ex. rekrytering av lärlingar, dialog med fylkeskommunen och marknadsföring.

Elever har rätt till lärlingslön under praktikperioden. Lönen utgör en viss andel av introduktionslönen för en arbetare med yrkesbevis (fagbrev) och ökar ju längre lärlingstiden pågår.

Examinering

Yrkesutbildningen avslutas med fag- eller svenneprøven. Ett godkänt prov ger ett fag- eller svennebrev, vilket är ett krav för att kunna arbeta inom många yrken i Norge. Arbetsmarknadens parter har möjlighet att påverka utformningen av yrkesutbildningarna vid utvecklingen av nya läroplaner. Varje utbildningsinriktning har även ett fagligt råd som fastställer vilka kunskaper och färdigheter eleverna ska ha vid avslutad utbildning.

Vuxenutbildning

I Norge ansvarar kommunerna för utbildning av vuxna på grundskolenivå medan fylkeskommunen ansvarar för utbildning videregående nivå.

Validering

Den som har rätt till vidaregående utbildning för vuxna har även rätt att få sin kompetens dokumenterad genom validering. Syftet är att erkänna en persons kompetens, oavsett var, när eller hur kompetensen har förvärvats. Genom valideringen kan den vuxna få sin kompetens validerad utan att behöva gå via traditionella prövningsformer. Detta bidrar till att den vuxna kan få en utbildning som bygger på tidigare kunskaper och så snabbt som möjligt uppnå relevant kompetens för arbete eller vidare studier.

Videregående utbildning för vuxna

Studier på videregående nivå kan leda till generell studiekompetens och behörighet att läsa vidare på högskola/universitet eller yrkeskompetens som leder till att individen blir kvalificerad för arbetslivet.

Behörighet

Videregående utbildning för vuxna omfattar personer över 19 år som har avslutad grundskola men saknar studie- eller yrkeskompetens. Personer som redan har studie- eller yrkeskompetens har rätt till vidare utbildning fram till en

ny yrkesinriktad slutkompetens. Den som har fullgjort en yrkesutbildning har rätt till påbyggnad för att uppnå generell studiekompetens.

Studietakt och studieupplägg

Utbildningen ska så lång som möjligt anpassas efter individens livssituation. Det innebär att den kan kombineras med till exempel ett jobb. Utbildningarna kan ges i form av sammankomster, på dag- eller kvällstid, som distansundervisning eller som en kombination av dessa. Det går att läsa enstaka ämnen eller hela utbildningsprogram, och man har rätt att slutföra utbildning som påbörjats. Undervisningen är organiserad i särskilda grupper och är flexibel.

Praksiskandidat

Om du har lång och relevant arbetslivserfarenhet inom ett fackområde kan du ta fag- eller svennebrev utan att genomgå traditionell vidaregående utbildning. Du måste ha arbetat minst fem år inom facket för att kunna vara praksiskandidat.

Fagbrev på jobb

Den som inte har examen inom ett fackområde kan ta fag- eller svennebrev samtidigt som denna är anställd. Individens fortsätter som vanlig arbetstagare, men får utbildning i ett lærefag som leder till formell examen.

Privatistexamen

Som privatist är individen själv ansvarig för upplärning, undervisning och anmälan till examen. Man kan ta examen inom fackområden man inte har sedan innan eller för att förbättra betygen inom fackområde som man tidigare tagit examen i. Man kan ta privatistexamen inom fackområden från vidaregående skola samt från universitet och högskolor.

Rådgivning och samverkan kring yrkesutbildning

Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY)

Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) är ett nationellt samverkansorgan för arbetslivets parter och utbildningsmyndigheterna i Norge. SRY har en rådgivande funktion för hela yrkesutbildningssystemet, de har även mandat att initiera utveckling och samordna på tvärs av branscher och sektorer. Det ska främja yrkesfagene, öka tillgången på lärlingsplatser och säkerställa att utbildningarna möter både individens, arbetslivets och samhällets behov. Rådet arbetar också för ökad samverkan på nationell, regional och lokal nivå, initierar forskning och innovation samt deltar aktivt i internationellt samarbete kring yrkesutbildning.

Rådet samlar representanter från arbetsmarknadens organisationer, utbildningssektorn samt elev- och lärarorganisationer och fungerar som ett forum för dialog med Kunnskapsdepartementet.

De faglige rådene

De faglige rådene är branschspecifika och knutna till ett visst utbildningsprogram eller fagområde. De arbetar nära både utbildningarna och arbetslivet i sina sektorer och har en central roll i att säkerställa att yrkesutbildningen utvecklas i takt med arbetslivets behov.

De faglige rådene har direkt inflytande på läroplaner (särskilt vg3 - lärlingstiden), utbildningsstrukturen och uppföljningen av arbetslivets förändrade kompetensbehov. De bidrar med kunskapsunderlag, följer utvecklingen i branschen, identifierar behov av förändringar och föreslår justeringar i läroplaner och utbildningsutbud.

Beslutanderätten ligger hos Utdanningsdirektoratet och Kunnskapsdepartementet, men de faglige rådernes rekommendationer väger särskilt tungt när det gäller förändringar på vg3-nivå.

Kompetenseforum Østfold

Kompetanseforum Østfold är ett regionalt samhandlingsforum som arbetar för bättre balans mellan tillgång och efterfrågan på kompetens i arbetslivet. Forumet är organiserat som en gemensam arena med flexibel deltagarstruktur, där både fasta och nya aktörer kan delta. Det samlar fylkeskommunala, kommunala och statliga aktörer, universitet och högskolor, fagskolor, arbetslivets parter, näringsliv samt frivillig- och ideella organisationer i ett systematiskt samarbete.

Mandatet är att stärka informationsflöde och kunskapsdelning, samordna nätverk mellan utbildning och arbetsliv, identifiera hinder för helhetliga lösningar samt bidra till relevanta utbildningar, fler lärlingsplatser, ökad tillgång till vidareutbildning och stärkt inkludering.

Høyere yrkesfaglig utdanning (fagskole)

Fagskole är en form av vidareutbildning för de som har yrkeskompetens från vidaregående, eller motsvarande, utbildning. Det är fullvärdigt alternativ till högskole- och universitetsutbildning men ger yrkeskompetens som direkt kan tas i bruk i arbetslivet. Utbildningarna är för att möta arbetsmarknadens behov och erbjuder ofta specialiserad kompetens inom specifika branscher.

Fagskoleutbildningar baseras på yrkesfagliga utbildningsprogram med fag- eller svennebrev. Utbildningen varar vanligen mellan sex månader och två år och erbjuds som hel- eller deltidsstudier, antingen på plats i skola eller som nätbaserade studier. Många arbetsgivare möjliggör för sina anställda att

vidareutbilda sig genom fagskole. Det är möjligt att få generell studiekompetens som möjliggör att söka högskole-och universitetsutbildningar genom att studera på fagskole.

Det är fylkeskommunerna som ansvarar för att erbjuda fagskoleutdanning som motsvarar det lokala, regionala och nationella kompetensbehovet. Studenter kan välja att läsa vid vilken fagskole som helst i landet, både offentliga och privata. Vissa utbildningar är kostnadsfria, medan andra har studieavgifter.

Folkehøgskole

Folkehøgskole är en form av utbildning som främst vänder sig mot elever från 18 år och uppåt. Det är vanligt att börja på Folkehøgskole direkt efter videregående skole. Utbildningsformen baseras på frivilligt deltagande och har inga centralt fastställda läroplaner eller betyg.

De som läser på folkehøgskole bor på internat. Utbildningarna pågår vanligtvis i nio månader och erbjuds inom fackområden som kultur, friluftsliv, idrott, resor och turism, journalistik, pop och rock eller psykologi. Utbildningen är praktiskt inriktad och betonar personlig utveckling och möjlighet att utforska intresseområden utan prestationskrav. Ofta ingår en studieresa som en del av utbildningen.

Lärande på folkehøgskole bygger ofta på samtal, diskussion och gemensamt lärande genom praktisk erfarenhet, ofta genom studieresor och projekt. Deltagarna har stora möjligheter att påverka utbildningens innehåll och upplägg utifrån behov och önskemål.

Vissa skolor har en kristen grundsyn, medan andra är frilynta och ägs av stiftelser, organisationer eller fylkeskommuner. Utbildningen är avgiftsbelagd, men kostnaderna för mat, boende, studieresor och utrustning täcks i stor utsträckning av stöd från Lånekassen.

Övriga aktörer inom kompetensförsörjning

NAV (Arbeids- og velferdsforvaltningen)

NAV är den norska myndigheten för arbets- och välfärdsfrågor och ansvarar för att erbjuda en samlad ingång till landets offentliga arbets- och välfärdstjänster. NAV:s verksamhet är ett samarbete mellan stat och kommun och syftar till att bidra till social och ekonomisk trygghet, främja övergång till arbete och aktivitet samt skapa ett inkluderande samhälle och en välfungerande arbetsmarknad.

NAV: ansvar motsvarar i Sverige flera myndigheter, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten.

NAV har flera lokala kontor t.ex i Fredrikstad och för Halden/Areemark.

Ansvarsområden:

- Arbetsförmedling och matchning mellan arbetsgivare och arbetssökande, inklusive drift av Arbeidsplassen.no där en majoritet av Norges lediga jobb annonseras.
- Stöd och insatser för personer som står långt från arbetsmarknaden. exempelvis genom utbildning eller kompetens, behov av hjälpmedel och tillrättaläggning.
- Beslut och tillsättning av subventionerade anställningar, inklusive olika former av anställningsstöd.
- Statistik, analyse og forskning – kontinuerlig insamling och analys av data samt FoU-arbete som utgör underlag för beslut och rekommendationer i rollen som fackdirektorat inom arbets- och välfärdsområdet.
- Förvaltning av olika former av ekonomiskt stöd, däribland dagpenger, sjukepenger, arbeidsavklaringspenger, alderspensjon samt familjerelaterade stöd som foreldrepenger, kontantstøtte och barnetrygd.

Kommunernas ansvar inom NAV omfattar bland annat ekonomisk och socialhjälp, rådgivning inklusive ekonomisk vägledning och tillfälliga boendelösningar.

Arbeidsmarkedsopplæring

Nav upphandlar arbeidsmarkedsopplæring utifrån arbetssökarnas och arbetsmarknadens behov. Det rör sig vanligen om korta kurser eller undervisning mot olika certifikat.

Utbildningssystemet – Sverige

Skolverket

Skolverket är en statlig förvaltningsmyndighet under Utbildningsdepartementet med ansvar för att styra och stödja förskola, grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning. Myndigheten ska främja en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö och säkerställa att barn, elever och vuxenstuderande ges rätt förutsättningar för lärande och utveckling.

Ansvar motsvarande Utdanningsdirektoratet:

1. Utveckla och förvalta kursplaner, ämnesplaner, kunskapskrav och nationella prov.
2. Ta fram statistik, analyser och internationella jämförelser som stärker kunskapsunderlaget för utbildningspolitiken.
3. Stötta skolors och huvudmäns utvecklingsarbete.
4. Erbjud kompetensutveckling för lärare och skolledare.
5. Administrerar statsbidrag till utbildningsverksamheter.
6. Ansvarar för Nationella programråd för yrkesutbildning på gymnasial nivå.

Ansvar som skiljer sig från Utdanningsdirektoratet:

- Utfärdar legitimationer. Arbete som lärare kräver legitimation i Sverige. (Inget legitimationsyrke i Norge, utländskutbildning kräver godkännande).

Förskola

Förskola är ett kommunalt ansvar i Sverige.

Grundskola

Grundskola är ett kommunalt ansvar i Sverige. Delas in i låg-, mellan- och högstadium.

Gymnasieskola

Gymnasieskolan är ett kommunalt ansvar i Sverige tillskillnad från i Norge där ansvaret ligger på fylkeskommunal nivå. Detta innebär att kommunerna är skyldiga att erbjuda utbildning på nationella program till alla behöriga ungdomar som bor i kommunen. Om en kommun saknar egen gymnasieskola ska den samarbeta med andra kommuner, exempelvis genom gymnasieförbund, samverkansavtal eller genom att köpa platser på andra skolor.

I regionen Fyrbodal (Dalsland och Norra Bohuslän) samverkar kommunerna i samverkansområdena Västra Fyrbodal (Färgelanda, Lysekil, Munkedal, Orust, Sotenäs, Strömstad, Tanum och Uddevalla) Norra Dalsland (Dals-Ed, Bengtsfors och Åmål) och Mellerud – Kunskapsförbundet Väst (Mellerud, Trollhättan och Vänersborg).

Högskoleförberedande gymnasieutbildning

Teoretiska utbildningar som ger grundläggande behörighet till högskola och universitet. Omfattar 3 års studier.

Yrkesförberedande gymnasieutbildning

Omfattar 3 års studier med undantag för gymnasieingenjörsutbildningen som är fyra år.

Praktik och lärling

Elever på yrkesutbildning genomför minst 15 veckors praktik, fördelad växelvis med den skolförlagda undervisningen. Elever i gymnasial lärlingsutbildning genomför minst 50 % av utbildningen som praktik, ofta med 1–2 dagar per vecka i skolan och resten på arbetsplatsen. Utbildningsanordnarna ansvarar för att säkerställa tillgången till praktikplatser för eleverna. Inom skolförlagd yrkesutbildning är praktiken en del av utbildningen och ingen lön utgår.

Krav och förväntningar på arbetsgivare som tar emot yrkeselever fastställs i så kallade APL-avtal, som sluts mellan arbetsgivaren och utbildningsanordnaren. Det finns inget krav på att handledare ska ha gått en utbildning, men det rekommenderas att de genomför Skolverkets digitala kortkurs för handledare.

Examinering

En gymnasial yrkesutbildning leder till gymnasieexamen. Varje program har beslutade yrkesutgångar, det vill säga yrkeskompetens som erhålls genom en viss kombination av kurser inom programfördjupningen. Yrkesutgångarna tas fram i samråd med branschrepresentanter. Yrkesspecifika certifikat och gesällbrev tas fram och administreras av branscherna, utanför skolans ansvar och utan påverkan från utbildningssystemet.

Vuxenutbildning - Komvux

I Sverige ansvarar kommunerna för vuxenutbildning på både grundläggande och gymnasial nivå genom Komvux (kommunal vuxenutbildning).

Validering

Den som överväger att börja studera eller genomgå prövning inom Komvux har rätt att få sin kompetens, oavsett var, när eller hur kompetensen har förvärvats, erkänd genom validering. Det är hemkommunen som ansvarar för validering. En individ ska inte behöva läsa det hen redan kan. Validering kan därmed bidra till att individen tar den lämpligaste och mest ändamålsenliga vägen genom utbildningssystemet.

Komvux på gymnasial nivå

Studier på gymnasial nivå kan leda till en fullständig gymnasieexamen eller bestå av enstaka kurser som underlättar möjligheten att få arbete. Komvux kan även ge behörighet till högskola och universitet. Inom Komvux finns också yrkes- och lärlingsutbildningar.

Behörighet

Vuxna över 20 år som saknar de kunskaper utbildningen syftar till att ge, har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen och uppfyller övriga villkor för antagning är behöriga till Komvux. Om fler behöriga söker en utbildning än vad det finns plats för görs ett urval av vilka som antas. När kommunen gör urvalet ska de ge företräde till de individer som har störst behov av utbildning enligt en särskild prioriteringslista.

Personer som behöver utbildningen för att uppnå behörighet till högskoleutbildning på grundläggande nivå eller för att uppnå grundläggande behörighet till yrkeshögskola har rätt att läsa på Komvux och är garanterade en plats.

Studietakt och studieupplägg

Studier kan bedrivas på heltid eller deltid. Vissa kommuner erbjuder även distansutbildning. Utbildningens längd beror både på vilken kurs som väljs och på elevens tidigare kunskaper. En individuell studieplan fastställs, där mål och omfattning av studierna beskrivs.

Yrkesutbildning

Inom Komvux kan man kombinera kurser efter behov eller välja färdiga kurspaket. Utbildningarna är ofta inriktade på yrken där det råder brist på arbetskraft. Kommunen har även möjlighet att utifrån existerande läroplaner för yrkesutbildningar ta fram yrkesutbildningar inriktade mot ett särskilt yrke. Utbudet varierar mellan kommuner.

Lärlingsutbildning

Lärlingsutbildning inom Komvux sker huvudsakligen på en arbetsplats och kombineras med teoretiska studier i skolan. Eleven får, med stöd av en handledare, grundläggande yrkesutbildning och yrkeslivserfarenhet. Denna form av utbildning erbjuds ofta inom bristyrken.

Rådgivning och samverkan kring yrkesutbildning

Nationella programråd för yrkesutbildning på gymnasial nivå

För varje yrkesprogram i gymnasieskolan finns det ett nationellt programråd. De tretton nationella programråden diskuterar och ger råd till Skolverket i olika frågor som rör yrkesutbildning på gymnasial nivå. Det kan exempelvis handla om analyser av utbildningar utifrån arbetsmarknadens behov, yrkesutbildningarnas kvalitet och innehåll eller utformning av stöd till handledare.

I programråden sitter representanter från arbetslivet med kunskap om programmens yrkesområden, till exempel myndigheter, branschorganisationer, arbetsgivarorganisationer och fackförbund.

Kompetensråd

I Sverige har regionerna i uppdrag att fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet, samt göra bedömningar av regionens kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt.

I Västra Götalandsregionen samverkar man med de fyra kommunalförbunden kring uppdraget. Det har därför etablerats fyra delregionala kompetensråd. I gränsregionen är det Fyrbodals kommunalförbund som ansvarar för att leda och processleda det delregionala Kompetensrådet Fyrbodals.

Syftet med Kompetensrådet i Fyrbodals är att samarbeta och samverka kring kompetensförsörjningsfrågor med inriktning på att åstadkomma en bättre matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden inom offentlig- och privat sektor i Fyrbodals. Kompetensrådet är övergripande till sin karaktär till skillnad från de branschspecifika kompetensråden och college.

I Kompetensrådet Fyrbodals deltar bland annat representanter från arbetsgivarorganisationer, fackförbund, regionen, kommunalförbundet, Arbetsförmedlingen och utbildningsinsatser.

Branschspecifika kompetensråd i Fyrbodals

Utöver det övergripande rådet driver Fyrbodals kommunalförbund branschspecifika kompetensråd. Dessa fokuserar på utmaningar och behov inom enskilda sektorer och samlar branschföreträdare, arbetsgivare, utbildningsanordnare, Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadens parter i ett öppet och transparent forum. Arbetet handlar om att identifiera gemensamma behov, stärka rekryteringen och underlätta samordningen av exempelvis praktikplatser.

Utöver de branschspecifika kompetensråden driver Fyrbodals kommunalförbund även Teknikcollege samt Vård-och omsorgscollege. Collegeformen är en certifierad samverkansplattform för kompetensförsörjning och en kvalitetsstämpel på utbildningar inom specifika fackområden där kommuner, utbildningsanordnare och företag samverkar för att stärka kompetensförsörjningen, öka attraktionskraften och kvaliteten på utbildningar.

Branschspecifika kompetensråd som Fyrbodal driver:

- Kompetensråd Besöksnäring
- Kompetensråd Bygg
- Kompetensråd Transport
- Vård-och omsorgscollege
- Teknik College

Nätverk för vuxenutbildningsansvariga i Fyrbodal

Nätverket för vuxenutbildningsansvariga är en del av Fyrbodals samverkansavtal för vuxenutbildning, inklusive yrkeshögskoleutbildning. Syftet är att kommunerna genom samverkan ska kunna erbjuda invånarna möjlighet till livslångt lärande av hög kvalitet, samt att tillgången och tillgängligheten till utbildning ökar. Målet är att möta både individens och arbetslivets behov av utbildning och kompetens.

Fyrbodals kommunalförbund samordnar, processleder och administrerar nätverket. Teman för nätverkets arbete ska spegla aktuella behov i kommunernas vuxenutbildningar. Träffarna innehåller både omvärldsbevakning kring frågor av betydelse för vuxenutbildningen – såsom regelförändringar, utredningar och forskning – och erfarenhetsutbyte samt samverkan för gemensamma lösningar. Några gånger per år bjuds externa gäster in, exempelvis från skolmyndigheter, statliga utredningar, Arbetsförmedlingen, universitet eller andra relevanta aktörer.

Yrkeshögskola

Yrkeshögskolan erbjuder eftergymnasiala utbildningar och skiljer sig från andra utbildningsformer genom en stark koppling till arbetslivet. Utbildningarna är skräddarsydda för att ge den kompetens som efterfrågas i olika branscher.

Både program på 1–2 år och kortare kurser erbjuds inom yrkeshögskolan. Genom proramerna kan man utbilda sig till ett yrke och oftast krävs inga förkunskaper utöver gymnasieexamen.

Kortare kurser riktar sig främst mot yrkesverksamma individer som är i behov av kompetensutveckling. För dessa kurser krävs ofta yrkeserfarenhet från aktuell bransch. Utbildningarna erbjuds många gånger på deltid för att de ska gå att kombinera med arbete.

Myndigheten för yrkeshögskolan beslutar vilka utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan. Utbildningsanordnare kan vara privata utbildningsföretag, kommuner, statliga myndigheter, regioner eller högskolor. De flesta yrkeshögskoleutbildningar är avgiftsfria, men vissa kan ta ut studieavgifter.

Folkhögskola

Folkhögskolan är en form av vuxenutbildning som i första hand vänder sig till personer som är 18 år eller äldre. Utbildningsformen baseras på frivilligt deltagande och har inga centralt fastställda läroplaner eller betyg.

Folkhögskolan erbjuder olika typer av kurser och utbildningar. Allmän kurs är ett alternativ till Komvux och kan läsas på grundläggande eller gymnasial nivå. Allmän kurs kan ge fullständig gymnasieexamen och behörighet till högskola och universitet. Det går också att läsa yrkesutbildningar på både gymnasie- och eftergymnasial nivå och en del folkhögskolor erbjuder även yrkeshögskoleutbildningar. En annan typ av utbildning som folkhögskolorna erbjuder är profilkurser inom särskilda ämnesområden för de som vill fördjupa sig inom ett intresse. Det går att läsa allt från estetiska ämnen till hälsofrågor, demokrati och odling.

Utbildningen genomförs både som hela program och korta kurser över till exempel sommaren. Folkhögskolorna arbetar ofta i mindre grupper där samtal, diskussion och gemensamt lärande i projektform är centrala inslag. Deltagarna förväntas vara aktiva i sin studiegrupp och kan själva påverka undervisningens innehåll och upplägg.

Många folkhögskolor har särskilda profiler, ofta kopplade till de folkrörelser, ideella organisationer, stiftelser eller föreningar som driver dem. Av Sveriges folkhögskolor är 113 knutna till folkrörelser eller ideella organisationer, medan 42 drivs av regioner.

Övriga aktörer inom kompetensförsörjning

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen är den svenska myndighet som ansvarar för att på ett effektivt sätt sammanföra arbetsgivare som söker personal med personer som söker arbete. Myndighetens verksamhet styrs av riksdagen och regeringen. Övriga offentliga välfärdstjänster som motsvarar NAV:s uppdrag förvaltas av Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten.

Ansvarsområden:

- Arbetsförmedling och matchning mellan arbetsgivare och arbetssökande inklusive drift av Platsbanken, där en majoritet av Sveriges lediga jobb annonseras. Erbjuder även ett matchningsverktyg där arbetssökande kan lägga upp en profil och göras sökbar för arbetsgivare.

- Stöd och insatser för personer som står långt från arbetsmarknaden. såsom arbetsmarknadsutbildningar, instegsjobb och karriärvägledning.
- Beslut och tillsättning av subventionerade anställningar, inklusive olika former av anställningsstöd.
- Framtagning av analyser, information och prognoser om arbetsmarknadens utveckling, arbetssökande, yrken och arbetsmarknadspolitiska program.

Arbetsmarknadsutbildning

Arbetsmarknadsutbildningar är korta, yrkesinriktade utbildningar som, på uppdrag av Arbetsförmedlingen, ges av olika utbildningsanordnare runt om i landet. De är inriktade mot yrken med goda framtidsutsikter och syftar till att underlätta för arbetssökande att snabbt komma i arbete.

Jämförelse

Ordlista

<i>Sverige</i>	<i>Norge</i>
Skolverket/Skolinspektionen	Utdanningsdirektoratet (Udir)
Förskola	Barnehage
Grundskola (för-, mellan-, högstadium)	Grunnskole (Barn-og ungdomsskole)
Gymnasieskola	Videregående skole
Högskoleförberedande program	Studieforberedende utdanningsprogram
Yrkesprogram	Yrkesfaglige utdanningsprogram
Komvux (kommunal vuxenutbildning)	Voksenopplæring
Länsstyrelsen	Statsforvalteren
Universitets-och högskolerådet (UHR)	Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HKdir)
Region	Fylkeskommune
Validering	Realkompetansevurdering
Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten	NAV

Skolverket - Utdanningsdirektoratet (Udir)

Uppdraget för Skolverket och Utdanningsdirektoratet är i stort sett detsamma. Båda myndigheterna utvecklar och förvaltar läroplaner och nationella prov, ger stöd, vägledning och kompetensutveckling till utbildningsanordnare samt tar fram statistik och kunskapsunderlag.

Utdanningsdirektoratet har dock ett bredare uppdrag genom att även ansvara för förvaltning av utbildningslagstiftning och tillsyn, i samarbete med kommuner och Statsforvaltaren. I Sverige ligger tillsynsansvaret istället hos en annan myndighet, Skolinspektionen.

En ytterligare skillnad gäller lärarlegitimation. Skolverket ansvarar för att utfärda lärarlegitimationer i Sverige. I Norge krävs relevant utbildning, och utländsk utbildning behöver godkännas, men läraryrket är inte ett legitimationsyrke. För godkännande av utländsk lärarutbildning vänder man sig till Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, motsvarande Universitets- och högskolerådet i Sverige.

Förskola-Barnehage och utbildning på grundskolenivå

Förskola/Barnehage och utbildning på grundskolenivå är ett kommunalt ansvar i både Norge och Sverige. Ansvaret omfattar även vuxenutbildning på grundskolenivå.

Gymnasieutbildning – Vidaregående opplæring

Upplägget för gymnasieutbildning i Sverige och vidaregående opplæring i Norge påminner i många avseenden om varandra. Utbildningarna delas exempelvis in i yrkesförberedande och studieförberedande program, och flera program finns i båda länderna.

Ansvarsfördelningen skiljer sig dock åt. I Norge är det fylkeskommunen som ansvarar för vidaregående opplæring, medan det i Sverige är kommunen som ansvarar för att invånarna erbjuds gymnasieutbildning.

Strukturen för de yrkesförberedande programmen är också olika utformad. I Sverige är utbildningarna som regel tre år långa och omfattar minst 15 procent praktik. På lärlingsutbildningar genomförs praktik under hälften av utbildningstiden.

I Norge studerar eleverna två år i skolan innan de går vidare som lärlingar hos en arbetsgivare med lärlingslön. Utbildningarna leder som regel till fag- eller svennebrev.

Komvux på gymnasie-nivå - Vidaregående opplæring för vuxna

I Sverige ansvarar kommunen för utbildning av vuxna, även på gymnasienivå. I Norge ligger motsvarande ansvar på fylkeskommunen.

I båda länderna har vuxenstudering rätt att få sin kompetens validerad och utbildningen anpassad utifrån befintlig kompetens. Utbildningarna erbjuds dessutom ofta som både heltids- och deltidstuderingar, på dag- och kvällstid samt i vissa fall på distans.

Svenska Komvux har en något öppnare och friare ram för vilka utbildningar som kan erbjudas inom vuxenutbildningen. Det finns exempelvis möjlighet att, med utgångspunkt i befintliga gymnasieprogram, skraddarsy utbildningar mot specifika yrken där det finns kompetensbehov.

Rådgivning och samverkan kring yrkesutbildning

Det finns rådgivande organ bestående av representanter från arbetsmarknaden kopplade till både svenska Skolverket – genom de nationella programråden – och norska Utdanningsdirektoratet – genom Samarbeidsrådet for yrkesopplæring.

I Norge omfattar de nationella rådgivande organen både yrkesutbildningar generellt och de specifika fackområdena. I Sverige finns rådgivande organ för samtliga yrkesgymnasiala program, men inget övergripande organ för yrkesutbildningar generellt. I båda länderna har organen en rådgivande funktion, men i Norge betonas branschens inflytande starkare.

Även på regional nivå finns strukturer för samverkan kring kompetensförsörjning. I Sverige har regionerna i uppdrag att fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet samt att göra bedömningar av regionens kompetensbehov inom offentlig och privat sektor, på både kort och lång sikt. I Västra Götalandsregionen sker detta genom delregionala kompetensråd och branschråd där arbetsgivare och arbetsmarknadens parter är representerade.

I Østfold fylkeskommune finns Kompetenseforum Østfold, som samlar aktörer inom kompetensförsörjning. Forumet har dock inte samma mandat som de svenska kompetens- och branschråden.

Yrkeshögskola - Fagskole

Upplägget för svensk yrkeshögskola och norsk fagskole skiljer sig åt.

Den norska fagskolen fungerar primärt som kompetensutveckling för individer med yrkeskompetens. Det är fylkeskommunens ansvar att erbjuda fagskoleutbildningar.

Den svenska yrkeshögskolan fyller en motsvarande funktion, men det är även möjligt att utbilda sig inom ett nytt yrke. Det är Myndigheten för yrkeshögskolan som beslutar vilka utbildningar som ska godkännas, och utbildningarna kan erbjudas av en rad olika utbildningsanordnare.

Båda utbildningsformerna utvecklas i nära samarbete med branscherna och ska svara mot deras kompetensbehov.

Folkhögskola - Folkehøgskole

De svenska folkhögskolorna och de norska folkehøgskolene vilar på en gemensam pedagogisk grund. Verksamheterna bygger på frivillighet, dialogbaserat lärande och praktisk erfarenhet, med stort inflytande för deltagaren över utbildningens innehåll och form. I båda länderna utgör de en del av den bredare folkbildningstraditionen.

I Sverige erbjuder folkhögskolan utbildningar på både grundskole- och gymnasienivå samt profilutbildningar inom särskilda ämnesområden för den som vill fördjupa sig i ett intresse. På vissa folkhögskolor är det även möjligt att läsa eftergymnasiala utbildningar.

I Norge betonas folkehøgskolene personlig utveckling och möjligheten att utforska ett intresseområde utan prestationskrav. Utbildningar erbjuds inom områden som kultur, friluftsliv, idrott, resor och turism, journalistik, pop och rock eller psykologi, och ofta ingår studieresa som en del av utbildningen.

Översikt

Område	Sverige	Norge	Viktig skillnad
Övergripande ansvar gymnasial nivå	Kommunalt ansvar	Fylkes-kommunalt ansvar	Olika beslutsnivåer och mandat i samverkan
Yrkesutbildningens struktur (gymnasial)	3 år, minst 15 % praktik (50 % i lärlingsutbildning)	2 år i skola + 2 år som lärling med lön	Olika koppling mellan skola och arbetsliv

Vuxenutbildning (gymnasial nivå)	Kommunalt ansvar (Komvux)	Fylkes-kommunalt ansvar	Olika huvudmannanivå
Yrkehøgskola / Fagskole	Möjliggör både nytt yrke och kompetensutveckling	Primärt vidareutbildning för yrkeskompetenta	Delvis olika målgrupp
Nationell rådgivning yrkesutbildning	Nationella programråd per program	SRY + faglige råd (även övergripande)	Mer sammanhållen nationell struktur i Norge
Regional kompetenssamverkan	Regioner med tydligt uppdrag och mandat	Kompetenseforum med samordnande roll	Skillnad i formellt mandat
Folkhøgskola / Folkehøgskole	Kan ge formell behörighet	Ger inte formell kompetens	Olika systemroll

Analys

Kartläggningen visar att utbildningssystemen i Norge och Sverige är strukturellt jämförbara, men att ansvarsnivåer, styrning och genomförande skiljer sig åt på avgörande punkter.

Den tydligaste skillnaden gäller ansvarsfördelningen. I Norge ligger ansvaret för vidaregående opplæring och fagskole på fylkeskommunal nivå, medan motsvarande ansvar i Sverige i hög grad är kommunalt. Detta påverkar vilka aktörer som har mandat att fatta beslut och ingå i ett gränsregionalt samarbete.

Även strukturen för yrkesutbildning och lärlingssystem skiljer sig, liksom hur branschens inflytande är organiserat på nationell och regional nivå.

Sammantaget innebär detta att systemen inte är direkt överförbara mellan länderna.

För ett gränsregionalt kompetensförsörjningsarbete innebär det att samverkan behöver utgå från en tydlig förståelse för respektive systems beslutsnivåer och mandat. Skillnaderna utgör inte ett hinder i sig, men de ställer krav på tydlig struktur och rätt aktörsnivå i ett framtida samarbete.